

ПАРАДОКС СУЧАСНОГО ПИСЬМЕНСТВА

Щоб осягнути найважливіші нюанси свого часу, потрібно читати якісну художню літературу. Роль письменника важко переоцінити. Це душа суспільства, це очі того періоду, в якому ти живеш. Часи змінюються – змінюється і література.

Сучасна українська література – це література, створена сучасними письменниками протягом останніх десятиліть. Проте, в науковій літературі ще точно не визначено, з якого конкретно моменту літературу слід вважати сучасною. Деякі літератори визначають сучасну літературу як сукупність творів, написаних від часу здобуття Україною незалежності в 1991 році й до сьогодні. Інші дослідники визначають сучасно літературу від 1970 років, після покоління шістдесятників.

Парадоксальність сучасного письменства заключається саме в неочікуванності, оригінальності та протиріччі у висловлюваннях. Внаслідок більшої свободи, відкритості українського письменства до іноземних впливів, сучасна література набула нових рис і стала значно відрізнятися від радянської та класичної літератур бодай тим, що сучасні письменники (Ірена Карпа, Любко Дереш, Сашко Ушкалов і т.д.) почали відкрито звертатися до раніш заборонених тем (Голодомор, сексуальність, наркотики, девіантна поведінка тощо). Також активно використовуються нові стилістичні прийоми (вживання нецензурної лексики, суржику, розмовного мовлення).

Чимало творів сучасних українських письменників відзначені іронією, переоцінкою цінностей та зосередженням на «темних» сторонах людського буття, насильстві та різноманітних кризових ситуаціях життя. Таня Малярчук у своїй «Біографії випадкового чуда» зазначає, що «Уся справа в грошах... народ без грошей страшний, бо втрачає різноманіття виду. Бідні люди стають злодіями, або філософами. Третього не дано». Також вона на прикладі одного українського містечка, так званого Сан-Франциско, визначає основні принципи, за якими живе чимало сучасних людей, які вважають, що «Якщо не можна вкрасти в держави, то треба красти одні в одних...». Але паралельно з тим Ірен Роздобудько у книзі «ЛСД» зазначає, що «Ніколи не думай про людей погано... Не все в житті вирішують гроші» [2, с. 81].

Сучасні українські письменники можуть відкрито критикувати окремі явища щоденного життя, не боячись при цьому вдаватися до досить гострої іронії та сарказму. Сучасні митці слова використовують нове, нетрадиційне трактування характеру головного героя твору, але яке є дуже близьким до розуміння сучасного молоддю. Наприклад Ірена Карпа у книзі «Фройд би плакав» пише досить самокритично: «Якийсь митець із мене

кепський. Я краще піду поїм» [1, с. 45].

За останні 5–10 років ненормативна лексика міцно закріпилася в сучасній художній літературі. Це є також не випадковим. В літературі почав панувати постмодернізм зі своїм бажанням відкинути все фальшиве, банальне і т.д. У тому числі і розмови «на людях», вишукані розмови, далекі від «нормальної», щоденної мови. Такий процес почався ще з Котляревським, який першим, напевно, почав вживати простацьку мову в літературі.

Любко Дереш вважає, що «ненормативна лексика – це дешево». Часто сучасні українські автори використовують суржик і ненормативну лексику. Але чи варто продовжувати цю тенденцію? На це запитання Любко Дереш відповів так: «Мені здається, все залежить від самовизначення письменника. У своїх ранніх творах я досить активно користувався як першим, так і другим. Мені здавалося цікавим зробити «фотографії» покоління, конкретних ситуацій, аби це було дуже реалістично. Але культура швидких фотографій, швидких постів у соціальних мережах чи справді приносить щось у спілкування? Чи справді вона кудись нас веде? Мені здається, що ні». Ірена Карпа на одному із своїх інтерв'ю на запитання про тематику її книг відповіла так: «Я пишу, як живу – просто і нічого не приховуючи, не зображаючи з себе прекрасну принцесу... Хто думає, що все це брутално, грубо, неестетично – той малює квіточки у вазонках» [2, с. 80].

Парадоксальність сучасної художньої літератури заключається не лише в змісті самих творів, а навіть і в їх назвах. Наприклад: «Культ» Любка Дереша, «На запах м'яса» Любо Дашвар, «Депеш мод» Сергія Жадана, «Теплі історії до шоколаду» Надійки Гербіш та «Поклоніння ящірці», «ЛСД» Ірен Роздобудько є найкращим тому прикладом. Проте, як бачимо, назви творів є дещо метафоричними і не дають жодного розуміння, про що саме ми дізнаємось на сторінках тієї чи іншої книги. Крім того, сам сюжет книги також є доволі неочікуваним. «Якщо мої герої будуть в гуцульських костюмах говорити японською – нормально» – говорить Сергій Дідковський [3, с. 16].

Те, що подобається більшості не завжди є відображенням естетичного обличчя сучасності. За даними bit.ua, найпопулярнішими авторами сьогодення можна вважати Ірен Роздобудько, Юрія Андруховича, Оксану Забужко, Сергія Жадана, Любко Дереша, Тараса Прохаська, Юрія Винничука, Юрія Іздрика, Олександра Ірванця та Марину Меднікову, залишається, лише спитати, де у цьому списку «згубилися» Макс Кідрук та брати Капранови, що також користуються неабиякою популярністю серед публіки [4, с. 12].

Отже, з впевненістю можна сказати, що сучасна література давно вже вийшла за «рамки дозволеного». Твори сучасних письменників можна сміливо використовувати як посібник з вивчення сучасної української

розмовної мови, в них вистачає «кріпких слівцець», що лише підсилює тотожність з реальністю. Разом з тим дана література повністю висвітлює нині пануючі у суспільстві проблеми: деморалізацію, наркоманію, пияцтво та ін. Причому форма подачі абсолютно проста і зрозуміла, автори доступними словами, цікаво та змістовно описують панівний стан речей; з максимальною наближеною реалістичністю зображують світ за вікном.

Загалом твори розраховані на підростаюче покоління, на молодь, яка сама не знає, чого хоче. Декому вони будуть здаватися маячною напівбожевільних, що їм більше зайнятися нічим, як набиванням клавіатурою мозолів на пальцях. Хоча, насправді, кожна книга пронизана своєю філософією, і кожна наводить на певні життєві висновки.

Список використаних джерел:

1. Гундорова Т. Ностальгія та реванш: Український постмодернізм у лабіринтах національної ідентичності // Кур'єр Кривбасу. – 2001. – Листопад (№ 144).
2. Гундорова Т. Постмодерністська фікція Андруховича з постколоніальним знаком питання // Сучасність. – 1993. – № 9. – С. 79–83.
3. Дищаківська А. Сучасна література, або Що читають українці? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynpost.com/blogs/764-suchasna-literatura-abo-scho-chytayut-ukrainci>
4. Сандуляк А. Що читати: 10 сучасних українських письменників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ua/2013/08/scho-chytaty-10-suchasnyh-ukrayinskyh-pysmennykiv>